

Nr 81

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 76 § 1 mom. byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612); given Stockholms slott den 17 mars 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 76 § 1 mom. byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612).

Enligt Vårt nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF

Olof Palme

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att föreskrift som byggnadsstyrelsen meddelar i fråga om tillämpningen av byggnadsstadgan inte längre skall behöva fastställas av Kungl. Maj:t för att bli gällande. Om föreskrift rör annan myndighets verksamhetsområde, skall styrelsen meddela föreskriften efter samråd med den myndigheten. Styrelsen skall underställa Kungl. Maj:t fråga som är av icke oväsentlig ekonomisk betydelse eller annars av större vikt. Bestämmelserna, som är avsedda att träda i kraft den 1 juli 1967, syftar främst till att främja rationaliseringen inom byggnadsindustrin.

Förslag
till
Kungörelse
om ändrad lydelse av 76 § 1 mom. byggnadsstadgan den 30 december
1959 (nr 612)

Härigenom förordnas, att 76 § 1 mom. byggnadsstadgan den 30 december 1959 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

76 §.

1 m o m. Närmare föreskrifter — — — — — meddelar byggnadsstyrelsen.

Föreskrift, som rör även annan myndighets verksamhetsområde, meddelar byggnadsstyrelsen efter samråd med den myndigheten.

Föreskrift, som är av icke oväsentlig ekonomisk betydelse, skall för att bli gällande fastställas av Konungen. Detsamma gäller om föreskriften av annan orsak är av större vikt.

På lantmäteristyrelsen — — — — — och 34 §§.

Föreskrifter, som *nu sagts*, skola för att bli gällande fastställas av Konungen.

Föreskrifter, som *lantmäteristyrelsen meddelat*, skola för att bli gällande fastställas av Konungen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1967.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 17 mars 1967.

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDRKVIST, GUSTAFSSON, GELJER, ODHNOFF, WICKMAN.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Palme, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändrad lydelse av 76 § 1 mom. byggnadsstadgan* och anför.

Inledning

I skrivelse den 17 december 1964 har byggnadsstyrelsen föreslagit vissa åtgärder som syftar till större enhetlighet och smidighet vid tillämpningen av byggnadsbestämmelserna. Förslagen innebär att styrelsen utan Kungl. Maj:ts fastställelse skall få meddela bindande bestämmelser i form av föreskrifter till byggnadsstadgan och att styrelsens typgodkännande verksamhet skall utvidgas.

Efter remiss har yttranden över framställningen avgetts av medicinalstyrelsen, centrala sjukvårdsberedningen, statens institut för folkhälsan, statens luftvårdsnämnd, kommerskollegium, statens provningsanstalt, bostadsstyrelsen, statens råd för byggnadsforskning, statens institut för byggnadsforskning, statens brandinspektion, överståthållarämbetet (ÖÄ), länsstyrelserna i Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Gävleborgs och Västerbottens län, byggindustrialiseringsutredningen, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Näringslivets Byggnadsdelegation, Riksförbundet Landsbygdens Folk, Aktiebolaget Svensk Byggtjänst, Byggstandardiseringen, Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsföreningars Riksförbund (HSB), Svenska Riksbyggen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Kooperativa förbundet, Svenska Arkitekters Riksförbund, Svenska Väg- och vattenbyggares Riksförbund, Sveriges Byggmästareförbund samt Värme-, ventilations- och sanitetstekniska föreningen (VVS-Tekniska Föreningen).

Kommerskollegium har bifogat yttranden från elva handelskammare. ÖÄ har bifogat yttrande från Stockholms stads byggnadsnämnd. Länsstyrelserna har bifogat yttranden från bl. a. flera byggnadsnämnder och länsarkitekter.

Sedan byggnadsstyrelsen efter remissbehandlingen inkommit med förslag till revision av flertalet av styrelsens år 1960 meddelade anvisningar till byggnadsstadgan, har inom kommunikationsdepartementet upprättats en promemoria i ämnet den 15 februari 1966.

Efter remiss har yttranden över byggnadsstyrelsens revisionsförslag och departementspromemorian avgetts av de förut hörda remissinstanserna — utom Aktiebolaget Svensk Byggtjänst och Svenska Väg- och vattenbyggares Riksförbund — samt av arbetarskyddsstyrelsen, statens handikappråd, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, skolöverstyrelsen, statens vattenfallsverk, Svenska Vattenkraftföreningen, Sveriges Industriförbund och Sveriges Hotell- och Restaurangförbund.

Länsstyrelserna har bifogat yttranden från bl. a. länsarkitekterna i länen.

I skrivelse den 8 juli 1966 har byggnadsstyrelsen hemställt om sådana åtgärder att dess typgodkännande verksamhet kan täckas av avgifter.

Byggindustrialiseringsutredningen har till chefen för inrikesdepartementet överlämnat en promemoria den 16 september 1966 »Standardisering, normering, typgodkännandeverksamhet» (Stencil In 1966: 5). I promemorian föreslås vissa åtgärder för standardisering och normering inom byggandet och för en utvidgad typgodkännande verksamhet. Förslagen anmäls denna dag av chefen för inrikesdepartementet.

Gällande rätt

I 5 kap. *byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612)* meddelas grundläggande bestämmelser om byggnads yttre och inre utförande med hänsyn till säkerhet, hygien och utseende.

Enligt 42 § skall byggnads grundkonstruktion och stomme samt övriga byggnadsdelar, som kan utsättas för belastning, ha betryggande bärförmåga, stadga och beständighet. De utrymmen till vilka allmänheten äger tillträde skall enligt 42 a § (SFS 1966: 175) i skälig omfattning utformas så att de blir tillgängliga för och kan användas av personer vilkas rörelseförmåga är nedsatt till följd av ålder, invaliditet eller sjukdom. I 44 § 1 mom. föreskrivs att byggnad i fråga om konstruktion och inredning skall utföras så att faran för brand inte blir större än vad som betingas av hänsyn till byggnadens ändamål, angränsande bebyggelse och övriga omständigheter. Vissa uppräknade anordningar och utrymmen skall enligt 7 mom. samma paragraf anordnas så att brandfara, risk för olycksfall eller sanitär olägenhet inte uppkommer. I fråga om byggnad för stadigvarande bruk, i vilken in-

ryms bostads- eller arbetsrum, föreskrivs i 46 § att den skall anordnas och inredas så att den bereder möjlighet till trevnad och god hygien. Den skall också innehålla nödvändiga förvaringsutrymmen samt vara försedd med behövlig sanitär utrustning. Byggnad för särskilt ändamål, såsom industribyggnad, byggnad för undervisning, vårdanstalt, hotell, pensionat, samlingslokal samt lokal för hantverk eller handel, skall dessutom enligt 48 § fylla de särskilda krav som med hänsyn till verksamhetens art skäligen bör uppställas på hygien, skydd mot ohälsa, olycksfall och brandfara samt på trevnad och bekvämlighet för dem som skall vistas i byggnaden.

Byggnadsstadgan innehåller inga detaljerade bestämmelser i fråga om byggnads utförande. Enligt 76 § 1 mom. meddelar byggnadsstyrelsen närmare föreskrifter om ritningar och andra handlingar som skall fogas vid ansökan om byggnadslov, om arkivering och expedition av handlingar, om konstruktion och utförande av byggnader och andra anordningar, om vilka bestämmelser ges i stadgan, samt om byggnadsarbeten. För att bli gällande skall byggnadsstyrelsens föreskrifter fastställas av Kungl. Maj:t. Enligt 2 mom. samma paragraf skall byggnadsstyrelsen meddela de ytterligare råd och anvisningar som kan behövas för tillämpning av stadgan. Dessa fastställs inte av Kungl. Maj:t.

Byggnadsstyrelsens föreskrifter blir efter fastställelse bindande för de byggande och för myndigheterna, medan styrelsens råd och anvisningar endast är rekommendationer utan bindande verkan. Byggnadsstyrelsen meddelade år 1960 råd och anvisningar till byggnadsstadgan (BABS 1960). Några föreskrifter meddelades däremot inte. I förordet till BABS 1960 uttalade byggnadsstyrelsen att råden och anvisningarna är ett uttryck för styrelsens uppfattning hur byggnadsstadgans bestämmelser om byggande skall tillämpas och därför inte bör frångås utan att särskilda skäl talar för det. Den 14 mars 1967 meddelade byggnadsstyrelsen föreskrifter om vissa bärande konstruktioner, brandskydd och isolering m. m. Föreskrifterna, som skall ersätta motsvarande råd och anvisningar i BABS 1960, har denna dag fastställts av Kungl. Maj:t. Byggnadsstyrelsen avser att inom den närmaste tiden meddela ytterligare föreskrifter samt nya råd och anvisningar. Huvuddelen av de nya tillämpningsbestämmelserna (BABS 1967) är i princip avsedda att träda i kraft den 1 januari 1968.

I 67 § byggnadsstadgan medges undantag i vissa fall från gällande föreskrifter. Enligt 1 mom. får länsstyrelsen beträffande visst byggnadsföretag medge mindre avvikelse från bestämmelse som meddelats i stadgan eller med stöd av den i fråga om byggnads yttre och inre anordnande. En förutsättning för sådant medgivande är att företaget bedöms vara tekniskt tillfredsställande och inte medför avsevärd olägenhet från annan synpunkt. Enligt 2 mom. kan länsstyrelsen förordna att denna befogenhet skall tillkomma även viss byggnadsnämnd, om denna har tillgång till personal med den utbildning och erfarenhet som kan anses behövlig för uppgiften.

Bestämmelser som i ett eller annat hänseende kan tänkas inverka på byggnads utförande finns i ett flertal författningar vid sidan av byggnadsstadgan. I detta sammanhang kan nämnas *hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663)*, *arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1)*, *arbetarskyddskungörelsen den 6 maj 1949 (nr 208)* och *förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor*.

Byggnadsstyrelsens framställning den 17 december 1964

Bakgrund

År 1963 utsände byggnadsstyrelsen en rundfråga till ett 80-tal myndigheter, organisationer m. fl. Rundfrågan avsåg de tillfrågades erfarenheter av BABS 1960 och motiverades med att styrelsen förberedde en revision av anvisningarna.

Av de tillfrågade kom ett 30-tal in på frågan om anvisningarnas giltighet och tillämpningssätt m. m. Av dessa ansåg ungefär hälften att nuvarande system med byggnadsbestämmelser endast i anvisningsform fungerar väl medan återstoden hade erinringar mot systemet.

Flera av dem som var positiva till nuvarande system ansåg att byggnadsstyrelsens tillämpningsbestämmelser inte bör fastställas som föreskrifter utan förbli anvisningar, bl. a. därför att anvisningsformen ger särskilda möjligheter till anpassning efter den fortgående utvecklingen. Några motiverade sin inställning med att bestämmelserna i BABS 1960 i praktiken har samma kraft som bindande föreskrifter.

De som var kritiska mot nuvarande system anmärkte bl. a. att BABS 1960 i många fall är alltför vag för att tjäna som rättesnöre för en enhällig tillämpning. De flesta kritiskt inställda påpekade att bestämmelserna i BABS 1960 — eller vissa av dem — både formellt och faktiskt borde få bindande karaktär. Motivet härtill var i allmänhet att avvikelserna från byggnadsbestämmelserna med nuvarande system blir eller kan bli så många att den eftersträlvade enhetligheten i tillämpningen äventyras.

De förslag som framfördes i fråga om utformning och tillämpning av BABS 1960 syftade till att skapa förutsättningar för en intensifierad industrialisering av byggandet. Förslagen innebar att tillämpningsbestämmelserna skall vara klart preciserade och enhetliga för hela landet samt utfärdade av byggnadsstyrelsen såsom bindande föreskrifter. Vidare borde styrelsen ha möjlighet att pröva och typgodkänna byggelement, konstruktions-system och metoder. Typgodkännandet borde i vissa fall kombineras med tillverkningskontroll.

Förslagen behandlades inom byggnadsstyrelsens tekniska råd, som i allt väsentligt anslöt sig till förslagen. Styrelsen uppdrog därefter åt en särskild

utredningsman¹ att utreda och avge förslag beträffande dels frågan om föreskrifter som styrelsen meddelar med stöd av 76 § byggnadsstadgan, dvs. bindande regler, bör bli gällande utan fastställelse av Kungl. Maj:t, dels frågan om styrelsen äger föranstalta om typgodkännande av vissa anordningar. Utredningsmannen redovisade sina förslag i en promemoria den 17 december 1964.

Utredningsmannen

Byggnadsstyrelsen hänvisar i sin framställning till utredningsmannens promemoria.

Utredningsmannen anför i frågan om ändrad lydelse av 76 § byggnadsstadgan att grunden för de detaljbestämmelser om byggnad, som meddelas av byggnadsstyrelsen, väsentligen är det allmänna intresset att byggnader utförs på ett sätt som är betryggande från kvalitets- och säkerhetssynpunkt. Styrelsen bär ansvaret för att de normer som anges i byggbestämmelserna ger godtagbar kvalitet och säkerhet. Avvikelser från sådana normer är därför enligt utredningsmannen påkallade endast när de kan motiveras med särskilda omständigheter som beror på förhållandena inom viss trakt eller på viss byggnadsplats. Skulle byggnadsnämnd utan särskilt medgivande eller utan att det är motiverat av särskilda förhållanden ställa lägre krav än de som angetts i byggnadsstyrelsens normer, skulle detta te sig betänkligt från säkerhets- och kvalitetssynpunkt. Mera aktuellt är enligt utredningsmannen att byggnadsnämnd utan särskild anledning ställer högre krav än de normerade. Då blir de företagare inom byggnadsbranschen lidande, som inrättat sin produktion efter den norm eller den standard som byggnadsstyrelsen fastställt. De kan inte utan kostnadskrävande förändringar driva verksamhet eller avyttra produkter vid byggen där de skärpta kraven upprätthålls. Svårigheterna blir större för företagare med verksamhet på många platser och med höggradigt industrialiserad och standardiserad produktion. Hinder i verksamheten på grund av skärpta krav kommer att verka onödiga och orättvisa för företagarna.

Ett mycket fast upprätthållande av en norm kan också från andra synpunkter få olämpliga verkningar, menar utredningsmannen. Om normen tillämpas med alltför stor konsekvens, kan nykonstruktioner och experiment hindras och därmed även utveckling och framåtskridande. Sådana negativa verkningar kan motverkas genom en dispenspolitik, där avvikelser från normen meddelas om de fordras för att i utvecklingens intresse ge tillbörligt utrymme åt prövning av nya konstruktioner. Om de nya konstruktionerna visar sig hålla måttet, kan detta efter hand ge anledning att ändra normen. En stel tillämpning av en norm kan vidare enligt utredningsmannens mening medföra allvarliga negativa verkningar genom att stå hindrande i vägen för

¹ Hovrättsrådet Per-Erik Fürst.

fri konkurrens och i stället befordra monopolisering och fördyring. Sådana verkningar kan orsakas av att normen är olämpligt utformad, av att den tillämpas alltför schablonmässigt och utan rimligt utrymme för avvikelser genom dispenser eller av båda dessa omständigheter.

Utredningsmannen framhåller att enhetlighet behövs i fråga om regleringen av byggnadsverksamheten men att behovet därav inte får hindra särbehandling genom dispenser i de fall då avvikelser är klart motiverade av särskilda omständigheter. Vad angår frågan hur en så beskaffad enhetlighet lämpligen kan åstadkommas anser utredningsmannen att väl utformade anvisningar teoretiskt sett kan tänkas få sådan auktoritet att de i praktiken länder till efterrättelse, utom i sådana fall då det finns särskilda, klart motiverbara skäl att gå från dem. Emellertid är det enligt utredningsmannens mening tydligt att enhetligheten kan äventyras av att lokala kontrollerande myndigheter — i detta fall byggnadsnämnd, hälsovårdsnämnd, brandchef, skorstensfejarmästare etc. — utan bärande skäl kräver andra lösningar än de anvisade. Så kan ske, därför att kontrollmyndigheterna har en annan principiell bedömning än byggnadsstyrelsen. De lokala kontrollmyndigheterna kan på denna grund eller av annan anledning tolka anvisningarna på annat sätt än avsett eller avsiktligt åsidosätta dem och därigenom komma att opåkallat bryta enhetligheten. Vilken anledningen än må vara, kan ändring inte åstadkommas annat än med vederbörandes goda vilja, så länge det rör sig om tillämpning som är förenlig med den bakomliggande bestämmelsen i allmän författning.

Om detaljbestämmelser ges i form av föreskrifter kan enhetlighet framtvingas, framhåller utredningsmannen. Avsaknad av befogenheten att meddela föreskrifter minskar den centrala myndighetens möjligheter att åstadkomma önskvärd enhetlighet. Det anses därför klart, att den myndighet som förfogar över och på ett smidigt och ändamålsenligt sätt kan använda både föreskrifter och anvisningar har bättre förutsättningar att nå ett godtagbart resultat än den som endast använder sig av anvisningar.

Risken med detaljreglering i form av bindande föreskrifter är enligt utredningsmannen att undantagen lätt blir alltför få. Dispensgivningen är förenad med omgång. Myndigheterna kan antas vara försiktiga med att ge dispenser. Därigenom uppkommer lätt de skadeverkningar som följer av en till stelhet driven, bindande normgivning. Risken härför blir större ju flera föreskrifter som meddelas och ju längre in i detalj de förs. Föreskrifter synes därför över huvud inte böra användas för att meddela mera utpräglade detaljbestämmelser utan bör begränsas till funktionsbestämmelser. Med föreskrift kan bestämmas att anordning skall ha visst angivet mått av hållfasthet, motståndskraft mot brand eller annan sådan egenskap eller funktion. Hur anordningen skall vara beskaffad för att nå upp till föreskrivet mått av hållfasthet etc. kan meddelas genom detaljbestämmelser om material, dimensioner etc. Sådana detaljbestämmelser bör enligt utrednings-

mannens mening såsom regel meddelas i form av anvisningar, dvs. rekommendationer av icke bindande karaktär.

Utredningsmannen påpekar att det nuvarande systemet med detaljbestämmelser i form av anvisningar i praktiken synes ha medfört en ganska stor enhetlighet. De som kritiserat systemet har inte gjort gällande att det föreligger någon mera betydande uppluckring av bestämmelserna i BABS 1960 från byggnadsnämndernas sida. Ett mindre antal byggnadsnämnder eller andra lokala myndigheter anges vara »överambitiösa» eller tillskriva sig förmåga att själva finna bättre lösningar än de som anvisas i BABS 1960. Att nå helt fram till den enhetlighet som kritikerna mot nuvarande system önskar, kommer säkerligen att bli svårt, menar utredningsmannen. Det är antagligen inte möjligt, om man vill undvika de skadeverkningar som följer av bristande rörlighet. Den förstärkning av BABS 1960 som kan behövas anser han kunna åstadkommas bäst genom att ett begränsat antal bestämmelser görs till bindande föreskrifter. En avsevärd verkan av det slag som byggnadsindustrin eftersträvar synes kunna uppnås genom generellt stadgande i den bindande föreskriftens form, att konstruktioner, anordningar och metoder som anbefallts de byggande genom anvisning skall godkännas av byggnadsnämnd, om inte särskilda skäl föranleder till annat. Genom en sådan kombination av föreskrift och anvisningar skapas för de byggande möjlighet att — utom i speciella undantagsfall — landet över använda standardprodukter och standardmetoder vilka överensstämmer med vad som anbefallts av byggnadsstyrelsen. Samtidigt bibehålls de byggande vid rätten att använda andra utföranden och byggnadsnämnderna vid den självklara befogenheten att ingripa, om speciella förhållanden gör en anvisad anordning eller metod farlig eller olämplig i särskilda fall. Utredningsmannen anser emellertid också att åtskilliga av detaljreglerna i BABS 1960 uttryckligen bör få karaktären av bindande föreskrifter. Främst gäller detta vad som kallats funktionsbestämmelser.

Uppgiften att efter föreliggande behov och omständigheter välja ut var föreskrifter skall sättas in och hur de skall utformas för att skapa enhetlighet utan att klavbinda är enligt utredningsmannen svårbemästrad. Det kan beräknas uppkomma behov att kontinuerligt se över och jämkna bestämmelserna för att få ett regelkomplex som väl fyller sitt ändamål. Dynamiken på byggområdet kräver en osedvanligt hög grad av fortlöpande anpassning och smidighet hos den reglerande centrala myndigheten.

Användningen av föreskrifter förutsätter även en smidigt fungerande dispensgivning, påpekar utredningsmannen. Gäller det mindre avvikelser föreligger genom 67 § byggnadsstadgan regler som möjliggör en sådan, men i fråga om dispenser för större avvikelser och generella dispenser är med nuvarande regler i 76 § Kungl. Maj:t dispensgivande myndighet. Kungl. Maj:t måste också pröva frågan om fastställelse varje gång en föreskrift skall ändras. Detta anser utredningsmannen ägnat att minska rörligheten i

systemet, och det är just rörligheten som kan antas komma att spela en betydande roll för systemets funktion, såväl i fråga om möjligheterna att jämka på bestämmelserna, när detta är påkallat av utvecklingen, som i fråga om möjligheterna att i speciella fall medge avvikelser från i princip bindande bestämmelser. Rörligheten skulle öka, om byggnadsstyrelsen fick befogenhet att meddela föreskrifter utan fastställelse av Kungl. Maj:t. Får byggnadsstyrelsen denna befogenhet torde styrelsen också bli dispensmyndighet med befogenhet att meddela avvikelser från föreskrifterna i sådana fall då denna befogenhet inte enligt 67 § byggnadsstadgan ankommer på länsstyrelsen eller byggnadsnämnden. För ett överlämnande till byggnadsstyrelsen av befogenhet att meddela föreskrifter utan fastställelse talar enligt utredningsmannens mening behovet att systemet med byggbestämmelser fungerar så smidigt som möjligt, så att ändringar i föreskrifter, meddelande av nya föreskrifter och dispenser från föreskrifter kan ske utan dröjsmål. En extra garanti för att en sådan befogenhet utövas på rätt sätt är att frågor om byggbestämmelser numera handläggs under medverkan av byggnadsstyrelsens tekniska råd.

Utredningsmannen föreslår att 76 § byggnadsstadgan ändras så att Kungl. Maj:ts fastställelse inte skall fordras för att föreskrift som styrelsen meddelat skall bli gällande. Vidare föreslås en bestämmelse om att byggnadsstyrelsen, innan föreskrift meddelas, skall samråda med annan myndighet vars ämbetsområde berörs, och att ärendet skall underställas Kungl. Maj:t, om enighet inte kan nås. Genom ett sådant stadgande anses viss ersättning komma att ges för bortfallet av den kontroll som utövas av Kungl. Maj:t vid fastställelse.

Utredningsmannen påpekar att byggnadsstyrelsen enligt förarbetena till byggnadsstadgan utan särskild bestämmelse skall samråda i erforderlig omfattning med annan myndighet som berörs av viss fråga (prop. 1959: 168 s. 168). Den föreslagna uttryckliga bestämmelsen om samråd i fråga om föreskrifter fordras som bakgrund till regeln om underställning. Även om sådan bestämmelse inte föreslås i fråga om anvisningar, bör samråd ändå ske liksom f. n., framhåller utredningsmannen.

I frågan om utvidgning av byggnadsstyrelsens typgodkännande verksamhet anför utredningsmannen att systemet med typgodkännanden givetvis är av betydelse för att främja ökad rationalisering och industrialisering av byggnadsverksamheten. Den förhandsprövning och det generella godkännande, som typgodkännandet av en anordning innebär, är ägnat att trygga företagaren mot risken att få anordningen underkänd vid den lokala kontroll och prövning som byggnadsnämnderna utövar. För byggnadsnämnderna uppkommer fördelen att kontrollen av typgodkänd anordning inte behöver föranleda mera ingående undersökning. Som regel torde undersökningen kunna inskränkas till att konstatera att det aktuella

exemplaret av anordningen enligt intyg, märke eller annat bevis överensstämmer med den godkända prototypen. Sådant bevis kan vara grundat på tillverkningskontroll och torde då vara särskilt betryggande.

Ett system med typgodkännande kan konstrueras så att det blir bindande i olika hänseenden, framhåller utredningsmannen. Det kan genom förbud mot försäljning och användning av annan anordning än typgodkänd göras bindande mot företagarna genom att tvinga dem att söka typgodkännande för anordning som de vill saluföra. Tvånget vid sådant obligatoriskt typgodkännande riktar sig också mot den konsumerande allmänheten, som nödgas avstå från att köpa och använda andra anordningar än typgodkända. Typgodkännandet kan också tänkas vara bindande i annat hänseende, nämligen mot de lokala granskningsmyndigheterna, dvs. byggnadsnämnderna. Formell bundenhet synes kunna åstadkommas genom föreskrift att typgodkänd anordning skall godtas av byggnadsnämnd, såvida inte särskilda omständigheter föranleder till annat, t. ex. användning för annat ändamål än det avsedda eller under andra förhållanden än det som typgodkännandet avser, eller konstaterad farlighet eller undermålighet trots typgodkännande.

Utredningsmannen påpekar att obligatoriskt typgodkännande är en ingripande åtgärd, som ansetts böra komma i fråga endast när särskilda skäl föreligger, t. ex. då det beträffande farliga anordningar anses nödvändigt till förebyggande av ohälsa eller olycksfall. Sådant typgodkännande kan lätt få negativa verkningar genom att hämma den tekniska utvecklingen, begränsa konkurrensen och leda till onödigt besvär och omgång för företagare och allmänhet. Obligatoriskt typgodkännande bör enligt utredningsmannens mening inte förekomma utan bemyndigande i författning som fastställts av Kungl. Maj:t och riksdagen. I varje fall f. n. synes det utredningsmannen inte föreligga behov av obligatoriskt typgodkännande för bygganordningar. Det typgodkännande varom önskemål framförts under förberedelserna till revision av BABS 1960 beskrivs visserligen såsom bindande. Men den bundenhet som avses synes gälla byggnadsnämnderna och övriga kontrollerande organ, inte bundenhet för företagare och allmänhet att enbart tillverka och försälja resp. använda typgodkända anordningar. Det aktuella önskemålet bör därför enligt utredningsmannens mening kunna tillgodoses inom ramen för frivilligt typgodkännande. Sådant typgodkännande är en åtgärd av mindre ingripande natur än obligatoriskt, framhåller utredningsmannen. I förhållande till företagare och allmänhet skall den vara en serviceåtgärd, inte något som de tvingas till. Av lokala granskningsmyndigheter torde den i allmänhet uppfattas som en metod vilken medför stor och nödvändig lättnad i arbetet. Typgodkännandets innebörd är nämligen att arbetet med och ansvaret för kontrollen av viss anordning till väsentlig del flyttas från de lokala granskningsmyndigheterna till byggnadsstyrelsen såsom centralmyndighet för byggnadsverksamheten. Därmed blir systemet med typgodkännande en rationalisering i den bemärkelsen att den medför ett hushållande

med den kvalificerade personal som är engagerad med byggbestämmelser och kontroll av byggnadsverksamhet. Utredningsmannen påpekar emellertid att även systemet med frivilligt typgodkännande kan få skadeverkningar liknande dem som kan uppkomma vid obligatoriskt typgodkännande. Systemet kan felaktigt tillämpas så av lokalt granskningsorgan, att detta enbart tar befattning med typgodkända anordningar och alltså avvisar icke typgodkända. Även andra åtgärder kan föranleda obehörigt eliminerande av godtagbara, icke typgodkända anordningar eller annan monopolisering och konkurrensbegränsning. Systemet förutsätter kontroll från den centrala myndighetens sida, så att dylika konsekvenser uppdragas och bringas att upphöra.

Befogenhet för byggnadsstyrelsen att föranstalta om frivilligt typgodkännande för byggnadsanordningar, i den mån det är lämpligt, anser utredningsmannen föreligga genom 76 § byggnadsstadgan och det motivuttalande (prop. 1959: 168 s. 151) som gjorts om möjligheten att med stöd av bestämmelsen meddela generella godkännanden. Utredningsmannen finner därför att ett vidgat användande av typgodkännande genom nya bestämmelser i en reviderad BABS 1960 inte f. n. behöver föranleda ändring i byggnadsstadgan.

Remissyttrandena

Förslaget om ändrad lydelse av 76 § byggnadsstadgan tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser utom kommerskollegium, ÖA och centrala sjukvårdsberedningen.

Flera av de remissinstanser som tillstyrker förslaget framhåller att föreskrifter bör ges endast i fråga om funktionsbestämmelser, medan detaljregleringen bör ske genom råd och anvisningar. *Byggindustrialiseringsutredningen* anser att samtliga bestämmelser för vilka det finns ett nöjaktigt kunskapsunderlag bör utformas som föreskrifter, vilket synes innebära att samtliga huvudavsnitt i BABS 1960 omfattas av föreskrifter.

Statens råd för byggnadsforskning framhåller att de föreslagna åtgärderna kommer att medföra en ökad arbetsbörda för byggnadsstyrelsen, framför allt när det gäller dispensärenden. Det är nödvändigt, anser rådet, att styrelsen får tillräckliga personella resurser för att hinna med dessa ärenden utan tidsutdräkt. Möjliga rationaliseringsvinster kan annars äventyras. Vikten av att dispensfrågorna kan lösas på ett smidigt sätt understryks också av *medicinalstyrelsen*, *byggindustrialiseringsutredningen*, *Näringslivets Byggnadsdelegation*, *Sveriges Byggmästareförbund* och flera handelskammare.

Förslaget att byggnadsstyrelsen skall samråda med annan myndighet, innan föreskrift som rör den myndighetens verksamhetsområde meddelas, hälsas med tillfredsställelse av *medicinalstyrelsen* och *statens institut för*

folkhälsan. De betonar angelägenheten av att samråd sker med dem i medicinska och hygieniska frågor. *Aktiebolaget Svensk Byggtjänst, HSB, VVS-Tekniska Föreningen och Stockholms handelskammare* anser att samråds-skyldigheten inte bör begränsas till annan myndighet utan avse även byggnadsindustrin, större bostads- och byggnadsföretag, branschorganisationer resp. enskilda intressenter.

Kommerskollegium anser att den nuvarande ordningen är den i och för sig lämpligaste. Genom den undviks alltför ingripande och detaljerade föreskrifter, vilka lätt kan leda till ett stelt och utvecklingshämmande system. Kollegiet påpekar att det i samband med revisionen av BABS 1960 framkom att man på åtskilliga håll inte är tillfreds med den nuvarande ordningen. Missnöjet sägs bottna huvudsakligen i att byggnadsnämnderna ofta frångår byggnadsstyrelsens anvisningar och uppställer strängare fordringar än som innefattas i anvisningarna, vilket rubbar den eftersträfvade enhetligheten och därmed också försvårar den önskvärda rationaliseringen på området. De erfarenheter kollegiet haft beträffande byggnadsnämndernas verksamhet när det gäller tillämpningen av förordningen om brandfarliga varor bestyrker riktigheten av vad sålunda anförts. Det har nämligen visat sig att åtskilliga nämnder har en benägenhet att — till förfång för den enskilde — i de särskilda fallen föreskriva längre gående åtgärder än som ansetts nödvändigt av de centrala myndigheter på vilka det ankommer att meddela tillämpningsföreskrifter. En annan iakttagelse som kollegiet gjort är att av central myndighet meddelade råd och anvisningar vid den lokala tillämpningen lätt får karaktären av föreskrifter, vilket innebär att den enskilde förvägras rätten att uppfylla en föreskrift på annat sätt än som förutsätts i en därtill lämnad anvisning. Mot denna bakgrund ifrågasätter kollegiet, om det under nuvarande förhållanden över huvud är möjligt att åstadkomma en ordning som bättre än den gällande kan tillgodose de önskemål som här framkommit. Även om kollegiet alltjämt har den uppfattningen att gällande ordning i och för sig är bäst ägnad att främja enhetligheten och rationaliseringen av byggandet i vårt land, vill kollegiet, med hänsyn till att de hörda handelskamrarna tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran, inte motsätta sig genomförandet av byggnadsstyrelsens förslag till ändring av 76 § byggnadsstadgan.

ÖÄ betvivlar inte att det nuvarande systemet med icke bindande anvisningar kan vålla olägenheter, även om sådana, såvitt känt, inte uppstått inom ämbetets verksamhetsområde. I första hand borde man dock pröva möjligheten att i nu föreskriven ordning ge anvisningarna bindande verkan i erforderliga delar. ÖÄ understryker att behov av bindande föreskrifter endast kan anses föreligga i jämförelsevis ringa utsträckning och att detaljfrågor inte bör regleras genom sådana föreskrifter. Det påpekas vidare att en befogenhet för centrala verk att meddela bindande föreskrifter i fråga, som kan komma under ÖÄ:s och länsstyrelsernas prövning, hittills har

getts endast då speciella skäl talat därför. ÖÄ anser att tillräckliga sådana skäl knappast föreligger i förevarande fall. Skulle emellertid behovet av rörlighet i de bestämmelser som reglerar byggnadsverksamheten anses motivera att byggnadsstyrelsen ges befogenhet att meddela föreskrifter utan fastställelse av Kungl. Maj:t, bör enligt ÖÄ:s mening tydligare än i förslaget anges med vilka myndigheter samråd i så fall skall ske.

Centrala sjukvårdsberedningen anser också att nuvarande bestämmelser bör behållas. Enligt beredningens åsikt talar starka skäl mot att föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t med hänsyn till svårigheterna och tidsutdräkten vid de fortlöpande ändringar som måste vidtas för att hinder för den fortgående utvecklingen, som bl. a. syftar till att intensivifiera industrialiseringen av byggandet, inte skall uppstå. Det anses dock oklart om det blir någon större vinst genom att föreskriftslämnandet överflyttas till byggnadsstyrelsen. Olägenheten av olika tillämpning hos skilda byggnadsnämnder skulle kunna undanröjas genom bestämmelser om att anvisningarna i BABS 1960 obligatoriskt skall godtas och godkännas av byggnadsnämnd, om inte särskilda skäl föranleder till annat. Genom en sådan anordning synes en stel tillämpning av normerna kunna undvikas och den konsumerande allmänheten befrias från nackdelar i form av konkurrensbegränsning och stagnerad utveckling.

Samtliga remissinstanser utom kommerskollegium tillstyrker eller lämnar utan erinran förslaget om utvidgning av byggnadsstyrelsens typgodkännande verksamhet.

Centrala sjukvårdsberedningen, LO och SABO understryker att typgodkännande måste bli bindande för de lokala myndigheterna.

Kommerskollegium bestrider inte att ett system med typgodkännanden har sina påtagliga fördelar men betonar att också väsentliga nackdelar är förknippade med ett sådant system. Det gäller främst obligatoriska typgodkännanden, men skadeverkningar kan befaras även när det är fråga om frivilliga godkännanden. Också i detta sammanhang har kollegiet erfarenhet från de brandfarliga varornas område. Det har visat sig att de lokala myndigheterna ibland tror att ett frivilligt typgodkännande är att betrakta såsom obligatoriskt. I allt fall torde det förhålla sig så att regler om frivilligt typgodkännande vanligen leder till att samtliga företagare på området finner det förenligt med sina intressen att låta typgodkänna sina varor. Kollegiet framhåller att regler om typgodkännande inte bör lämnas förrän en typgodkännande organisation med tillräckliga resurser skapats. Visserligen bedriver statens provningsanstalt f. n. en icke obetydlig typgodkännande verksamhet på olika områden, men en avsevärd utbyggnad av anstalten torde enligt kollegiets mening behövas för att denna verksamhet skall kunna tillgodose det avsedda behovet. Typgodkännande måste kunna lämnas utan alltför stor omgång. Vidare bör beaktas att en typgodkännande verksamhet är tämligen kostnadskrävande, vilket medför fördyring av typgod-

kända produkter. Kollegiet hänvisar också till de internationella förhållandena. Regler om typgodkännande får sin betydelse också för importörer. För att hävda sig i konkurrensen kan dessa se sig tvingade att föranstalta om ett typgodkännande av svensk myndighet. En sådan ordning anser kollegiet ägnad att väcka irritation och missnöje hos importören, särskilt om det skulle förhålla sig så att hans vara får nyttjas i tillverkningslandet, trots att den kanske inte till alla delar överensstämmer med de krav som ställs för ett svenskt typgodkännande. Han kan då få misstanken att reglerna tillkommit för att underlätta för svenska tillverkare att etablera sig på marknaden. Kollegiet anser att det bör tas med i beräkningen att detta kan komma att medföra olägenheter från svensk synpunkt, t. ex. i EFTA-sammanhang. Kollegiet ifrågasätter f. ö. om tillräckliga skäl föreligger för byggnadsstyrelsen att skapa en egen typgodkännande verksamhet. Kollegiet utgår från att den av byggnadsstyrelsen avsedda typgodkännande verksamheten inte skall ha annat syfte än att förebygga ohälsa och olycksfall eller alltså att befrämja säkerhetssynpunkter. Kollegiet anser att redan gällande bestämmelser om typgodkännande är tillfyllest för att tillgodose detta syfte. Ett nära samarbete har också inletts mellan arbetarskyddsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, brandinspektionen och kommerskollegium, avseende en typgodkännande verksamhet av tekniska anordningar i byggnad, varvid provningsanstalten åtagit sig att vara typgodkännande myndighet. Kollegiet erinrar om att kollegiet inte får meddela bestämmelser om sådant typgodkännande utan att ha samrått med byggnadsstyrelsen.

Departementspromemorian

I promemorian anförs att det ansetts lämpligt att, innan Kungl. Maj:t tar ställning till byggnadsstyrelsens framställning den 17 december 1964, inhämta yttrande över förslaget till revision av BABS 1960. Yttrandena borde enligt promemorian avges med utgångspunkt från att en eventuell ändring av 76 § byggnadsstadgan kunde komma att innebära att Kungl. Maj:t skulle äga uppdra åt byggnadsstyrelsen att meddela föreskrifter som avses i 1 mom. efter samråd med myndigheter och organisationer som berörs av föreskrifterna. Beslutsrätten skulle alltså vid en sådan delegation tillkomma styrelsen, och den av styrelsen i framställningen föreslagna ordningen att underställa Kungl. Maj:t ärende, i vilket enighet inte kan nås, skulle inte tillämpas.

Remissyttrandena

I fråga om konstruktionen av 76 § byggnadsstadgan är det inte alltid fullt klart om remissinstanserna förordar byggnadsstyrelsens lösning eller den alternativa lösningen enligt departementspromemorian. Av de entydiga yttrandena framgår att den alternativa lösningen tillstyrks eller lämnas

utan erinran av *arbetarskyddsstyrelsen, skolöverstyrelsen, bostadsstyrelsen, länsstyrelsen i Jönköpings län, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, byggindustrialiseringsutredningen, Svenska stadsförbundet och Svenska kommunförbundet.*

Arbetarskyddsstyrelsen anser att vissa skäl talar också för byggnadsstyrelsens förslag, medan *byggindustrialiseringsutredningen* framhåller att den konstruktion som antyds i departementspromemorian skulle innebära en avsevärd förstärkning av byggnadsstyrelsens ställning som central myndighet inom byggnadsområdet. Detta skulle förbättra möjligheterna att tillgodose behovet av enhetliga och samordnade byggnadsbestämmelser.

Kommerskollegium anser att byggnadsstyrelsen inte bör få meddela föreskrifter beträffande frågor som är direkt reglerade i allmän lag eller författning utanför byggnadslagstiftningens område. Inte heller bör byggnadsstyrelsen enligt kollegiets mening få meddela bestämmelser i form av föreskrifter, om bestämmelserna rör annan myndighets ämbetsområde och den myndigheten inte får meddela dem som föreskrifter. Kollegiet, som fortfarande anser att byggnadsstyrelsens befogenhet att meddela föreskrifter inte bör utvidgas utöver vad som gäller nu, framhåller därför att, om 76 § byggnadsstadgan skall ändras, detta måste ske på det sätt som byggnadsstyrelsen föreslagit.

Så länge byggnadsstyrelsen saknar medicinsk-hygienisk expertis kan *statens institut för folkhälsan* inte tillstyrka att styrelsen får oinskränkt beslutanderätt i frågor där enighet inte kunnat nås vid samråd med myndigheter som företräder hälsovården.

ÖÄ hänvisar till sitt yttrande över byggnadsstyrelsens framställning den 17 december 1964 och vidhåller den uppfattning ämbetet då uttalade om den föreslagna ändringen av 76 § byggnadsstadgan.

Departementschefen

Byggandet i Sverige har sedan lång tid präglats av strävanden till rationalisering inom byggnadsindustrin genom standardisering av byggnadsprodukter och industrialisering av deras tillverkning. Som ett led i dessa strävanden har krävts en förenkling av byggnadslagstiftningen. 1959 års byggnadsstadga tillkom i detta syfte och bärs upp av tre grundtankar som ansetts ägnade att medföra förenklingar i förhållande till tidigare lagstiftning. Bestämmelserna har så långt möjligt gjorts enhetliga för hela landet med undvikande av specialregler för vissa orter eller vissa typer av bebyggelseområden, byggnadsärendena har decentraliserats till byggnadsnämnderna och bestämmelser i detaljfrågor, särskilt sådana av teknisk natur, har rensats ut ur stadgan. I det sist nämnda hänseendet har tanken varit att byggnadsstyrelsen skall meddela detaljbestämmelserna genom tillämpnings-

föreskrifter och anvisningar till byggnadsstadgan. De formella möjligheterna härtill har getts i 76 §. Byggnadsstyrelsen kan meddela närmare föreskrifter i fråga om bl. a. konstruktion och utförande i övrigt av byggnader och andra anordningar, om vilka bestämmelser ges i byggnadsstadgan, samt i fråga om byggnadsarbeten. Vidare skall styrelsen meddela de ytterligare råd och anvisningar som behövs för tillämpningen av stadgan. Skillnaden mellan föreskrifter och anvisningar är att föreskrifterna blir bindande för de byggande och för myndigheterna, om de fastställs av Kungl. Maj:t, medan anvisningarna inte blir bindande och inte skall fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid den rundfråga som byggnadsstyrelsen gjorde år 1963 till berörda myndigheter och organisationer om erfarenheterna av BABS 1960 framfördes viss kritik mot att styrelsens tillämpningsbestämmelser getts endast i form av anvisningar. Det ansågs att BABS 1960 i många fall var alltför vag för att tjäna som rättesnöre för en enhetlig tillämpning och att avvikelserna från bestämmelserna blev eller kunde bli så många att den eftersträlvade enhetligheten i tillämpningen äventyrades. Flera av de tillfrågade var däremot positiva till anvisningsformen därför att den ger särskilda möjligheter till anpassning efter den fortgående utvecklingen.

Byggnadsstyrelsen anser i sin framställning att BABS bör ges större tyngd genom att vissa bestämmelser får karaktären av bindande föreskrifter i stället för endast anvisningar. Föreskrifter bör dock ges endast i fråga om funktionskrav, medan detaljregleringen hur viss anordning skall vara beskaffad för att uppfylla funktionskravet fortfarande bör ges i anvisningsform. Styrelsen föreslår att föreskrift inte skall behöva fastställas av Kungl. Maj:t för att bli gällande. Styrelsen menar att den föreslagna ordningen kommer att främja större enhetlighet och smidighet vid tillämpningen av byggnadsbestämmelserna. Endast tre remissinstanser har ställt sig negativa till förslagen.

Vid anmälan denna dag av frågan om riktlinjer för bostadspolitiken m. m. avser chefen för inrikesdepartementet, enligt vad jag inhämtat, att närmare utveckla behovet av ytterligare rationalisering inom byggnadsindustrin som ett led i strävandena att förbättra hushållningen med produktionsresurserna och minska byggnadskostnaderna. Bland de viktigare åtgärderna i det sammanhanget är ökad användning av standardprodukter och framställning i långa serier. Jag anser det vara av betydelse att tillämpningsföreskrifterna och anvisningarna till byggnadsstadgan utformas så att byggnadsnämndernas praxis så långt möjligt blir likformig vid prövning av ansökningar om byggnadslov. Om en byggande vill använda viss konstruktion eller anordning som uppfyller byggnadsbestämmelsernas krav på säkerhet och hygien, bör han således kunna räkna med att den konstruktionen eller anordningen kommer att godtas av alla byggnadsnämnder.

Resultatet av byggnadsstyrelsens rundfråga gav vid handen att meningarna var delade om lämpligheten av ett system med tillämpningsbestämmelser

endast i form av råd och anvisningar. Utfallet av remissbehandlingen av styrelsens framställning om ändring av 76 § byggnadsstadgan visar dock klart att så gott som alla berörda myndigheter och organisationer önskar att vissa tillämpningsbestämmelser ges i form av föreskrifter. Det finns också enligt min mening anledning anta att ett sådant system kommer att bättre främja en enhetlig behandling av byggnadslovsärendena.

Rationaliseringssträvandena inom byggnadsindustrin kräver inte endast att tillämpningen av byggnadsbestämmelserna är enhetlig utan också att den smidigt kan anpassas efter utvecklingen och inte binds i en stel form. Tillämpningsbestämmelserna måste vara sådana att de inte hämmar forskning eller försök med nya konstruktioner och anordningar. Det är också av vikt att bestämmelserna kan meddelas i så smidiga former som möjligt.

Föreskrifterna bör i princip avse grundläggande krav på hållfasthet, motståndskraft mot brand eller annan egenskap eller funktion som är av betydelse från säkerhetssynpunkt eller hygienisk synpunkt. Mer detaljerade regler om material, dimensioner eller andra egenskaper, som kan fordras i fråga om viss anordning för att den skall uppfylla dessa krav, bör däremot inte ges bindande verkan utan utformas som råd och anvisningar. Även en anordning vars egenskaper inte motsvarar dem som anges i en anvisning bör alltså godtas, såvida den uppfyller de funktionskrav som meddelats genom föreskrifterna.

Med nuvarande ordning, som kräver Kungl. Maj:ts fastställelse för att föreskrift skall bli gällande, måste också varje fråga om ändring av en föreskrift underställas Kungl. Maj:t. Dessutom torde prövningen av fråga om dispens från föreskrift tillkomma Kungl. Maj:t, om det inte är fråga om mindre avvikelse som enligt 67 § byggnadsstadgan kan medges av länsstyrelsen eller byggnadsnämnd. En sådan ordning är förklarlig, när man som skedde vid tillkomsten av byggnadsstadgan utgick ifrån att föreskrifter skulle komma att meddelas i ganska ringa omfattning. I ett system som syftar till att föreskrifter meddelas i en helt annan omfattning kan däremot den nuvarande ordningen vara mindre lämplig. Handläggningen bör självfallet kunna ske enklare och smidigare, om byggnadsstyrelsen bemyndigas att fastställa föreskrifterna och därmed också att medge dispenser. Från sakliga synpunkter torde det inte heller finnas anledning att generellt upprätthålla kravet på fastställelse av Kungl. Maj:t, i den mån föreskrifterna rör rent byggnadstekniska frågor om säkerhet och hygien. Den samråds-skyldighet för byggnadsstyrelsen, som jag längre fram kommer att förordna, anser jag vara en tillräcklig garanti för att de olika berättigade intressen som kan finnas på dessa områden blir beaktade.

Som jag nämnt tidigare har Kungl. Maj:t fastställt de föreskrifter som byggnadsstyrelsen meddelat den 14 mars 1967 och som skall ingå i BABS 1967. Dessa tillämpningsbestämmelser kommer att bli uppdelade på föreskrifter och anvisningar enligt de principer jag nyss nämnt. Jag anser dessa

förhållanden utgöra ett ytterligare skäl för att det generella fastställelsekravet i fortsättningen skulle kunna undvaras.

Det är emellertid uppenbart att åtskilliga av de nu fastställda föreskrifterna har icke oväsentlig ekonomisk betydelse eller annars är av större vikt för byggandet. Enligt min mening kan det inte vara lämpligt att föreskrifter av sådant slag undandras Kungl. Maj:ts prövning. Om byggnadsstyrelsen avser att ändra nu fastställd föreskrift eller meddela ny föreskrift och detta kan tänkas få en icke oväsentlig ekonomisk effekt — i höjande eller sänkande riktning— eller på annat sätt vara av större vikt, bör föreskriften därför fastställas av Kungl. Maj:t för att bli gällande.

Byggnadsstyrelsen föreslår att styrelsen skall vara skyldig att samråda med annan myndighet, innan den meddelar föreskrift som berör den myndighetens verksamhetsområde. Kan enighet inte nås vid sådant samråd, skall Kungl. Maj:t avgöra frågan. I departementspromemorian anges den alternativa lösningen att byggnadsstyrelsen skall äga meddela föreskrift efter samråd med annan berörd myndighet eller organisation. Underställning skulle inte förekomma med denna ordning.

Det är uppenbart att samråd bör ske mellan byggnadsstyrelsen och annan berörd myndighet, innan styrelsen meddelar föreskrift, råd eller anvisning. Detta gäller redan nu, trots att uttrycklig bestämmelse härom saknas i byggnadsstadgan (prop. 1959: 168 s. 168). Byggnadsstyrelsens förslag att författningstexten skall innehålla en sådan regel i fråga om föreskrifter motiveras med att det krävs en bakgrund till den föreslagna regeln om underställning. Även med den konstruktion som ifrågasätts i departementspromemorian behövs en uttrycklig bestämmelse om samråd.

Några remissinstanser framhåller att samråd bör ske inte bara med myndigheter utan också med andra intressenter såsom industrier, företag och organisationer. Departementspromemorian ger uttryck för samma tanke. Jag finner det naturligt att samråd sker även med intressenter utanför myndigheterna. Arbetet med BABS 1967 har visat att byggnadsstyrelsen tillämpar en sådan ordning. En uttrycklig bestämmelse om samråd av detta slag behövs inte. Den skulle dessutom kräva en närmare specificering av dem med vilka samråd skall ske. Detta skulle kunna leda till en begränsning i förhållande till vad som nu tillämpas.

Endast statens institut för folkhälsan och kommerskollegium avstyrker att samrådsskyldigheten konstrueras enligt de riktlinjer som anges i departementspromemorian. Kommerskollegium synes mena att en lösning enligt dessa riktlinjer kan leda till att byggnadsstyrelsen meddelar föreskrifter om frågor som är direkt reglerade i författningar utanför byggnadslagstiftningens område eller att styrelsens föreskrifter kan ingripa på annan myndighets verksamhetsområde. Jag vill erinra om att dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet vid tillkomsten av byggnadsstadgan ansåg att ingenting hindrar att tillämpningsbestämmelserna behandlar även äm-

nen som regleras på annat håll än i de egentliga byggnadsförfattningarna (prop. 1959: 168 s. 270). Ett led i strävandena att förenkla byggnadslagstiftningen har varit att efter hand utmönstra byggnadstekniska bestämmelser ur olika författningar utanför detta område och överföra dem till byggnadslagstiftningen. Så har senast skett i fråga om hotellförordningen den 16 december 1966 (nr 742). Flera bestämmelser i byggnadsstadgan, t. ex. 44 § 7 mom. samt 46 och 48 §§, är utformade så att de ger byggnadsstyrelsen möjlighet att meddela föreskrifter om sådana frågor om arbetarskydd, hälsovård och brandskydd som bör beaktas vid byggande.

Den omständigheten att viss fråga regleras i författning utanför byggnadslagstiftningens område hindrar alltså inte att frågan behandlas i tillämpningsbestämmelser till byggnadsstadgan. Om emellertid rätten att meddela föreskrifter i sådan fråga författningens enligt tillkommer annan myndighet än byggnadsstyrelsen, skall styrelsen uppenbarligen inte meddela egna föreskrifter i samma fråga. Styrelsen skall t. ex. i fråga om brandskydd inte meddela föreskrifter i ämne som behandlas uteslutande i lagstiftningen om brandfarliga varor, eftersom det tillkommer kommerskollegium att meddela föreskrifter för tillämpningen av den lagstiftningen. Om samrådsskyldigheten utformas enligt det alternativ som anges i departementspromemorian, är det således enligt min mening klart att byggnadsstyrelsen inte skall avgöra ärende i vilket enighet inte kunnat nås, därför att samrådsmyndighet anser att en tänkt föreskrift skulle inkräkta på myndighetens egen rätt att meddela bindande föreskrifter. Detta behöver emellertid inte bli fallet om, såsom jag nyss förordat, byggnadsstyrelsen skall vara skyldig att underställa Kungl. Maj:t fråga av större vikt. En sådan fråga måste nämligen anses föreligga om en samrådsmyndighet gör invändning av antytt slag.

Med ett generellt underställningsförfarande finns risk att ett stort antal ärenden underställs Kungl. Maj:t, därför att full enighet inte nåts med samtliga berörda myndigheter. Av samma anledning kan det befaras att förslag till föreskrifter många gånger inte framläggs eller att de onödigt fördröjs. Detta skulle kunna hindra en smidig anpassning efter utvecklingen, vilket enligt min mening talar för att byggnadsstyrelsen — med nyss nämnda inskränkning — tillerkänns beslutsrätten. I likhet med byggindustrialiseringsutredningen anser jag också att en sådan ordning skulle stärka styrelsens ställning som central myndighet inom byggnadsområdet.

Jag föreslår att 76 § 1 mom. byggnadsstadgan ändras i enlighet med vad jag nu anfört. Föreskrift som byggnadsstyrelsen meddelat skall således fastställas av Kungl. Maj:t endast om den är av icke oväsentlig ekonomisk betydelse eller annars är av större vikt. Om föreskrift rör även annan myndighets verksamhetsområde, skall styrelsen meddela föreskriften efter samråd med den myndigheten. De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 juli 1967. Vid riksdagens bifall till prop. 1967: 61 om delning av bygg-

nadsstyrelseorganisationen m. m. skall vad som sägs i 76 § byggnadsstadgan om byggnadsstyrelsen gälla statens planverk.

Slutligen vill jag något beröra byggnadsstyrelsens förslag om utvidgning av dess typgodkännande verksamhet. Jag anser liksom styrelsen att det inte finns anledning att införa obligatoriskt typgodkännande, och styrelsen har ansetts kunna föranstalta om frivilligt typgodkännande med stöd av 76 § byggnadsstadgan (prop. 1959: 168 s. 151).

Samtliga remissinstanser utom kommerskollegium uttalar sig för en utvidgning av byggnadsstyrelsens typgodkännande verksamhet eller lämnar förslaget härom utan erinran. För egen del kan jag instämma i de motiv för en sådan ordning som styrelsen anför. Systemet med typgodkännande bör underlätta industrialiseringen inom byggnadsindustrin och är då ett naturligt led i de rationaliseringssträvanden som den föreslagna ändringen av 76 § byggnadsstadgan avser att främja. För att systemet skall uppfylla detta syfte fordras att de lokala myndigheterna är skyldiga att godta en typgodkänd konstruktion eller anordning. Detta har också beaktats i de föreskrifter som Kungl. Maj:t fastställt denna dag.

Utbyggnaden av den typgodkännande verksamheten bör ske i den takt som de ekonomiska och personella resurserna medger. Kostnaderna för denna verksamhet bör täckas av avgifter. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t åtgärder för meddelande av de taxebestämmelser som behövs.

Hemställan

Under åberopande av vad jag anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens yttrande över ett inom kommunikationsdepartementet upprättat *förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 76 § 1 mom. byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612)*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten